

Samfunnsfag, 9.trinn 2024-25 (Fram til og med veke 48)

Veke 37-40	Emne: Demokrati
Tema	<ul style="list-style-type: none">• Diskusjonar = demokrati i praksis• Aktivt medborgarskap• Kva er politikk?• Raude og blå parti• Det demokratiske landskapet i dag• Prinsippa for rettsstaten• Truslar mot demokratiet
Kompetansemål	<ul style="list-style-type: none">• vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår• beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Noreg i dag og reflektere over sentrale utfordringar• reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine• utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten
Læringsaktivitet og ressursar	<ul style="list-style-type: none">• Kapittel 2 side 47-87 i «Samfunnsfag 9»• Arbeide med faglege omgrep, munnleg og skriftleg• Knytte fagstoffet til dagsaktuell politikk i Noreg men og særleg USA (Harris vs Trump)• Diskusjon med læringsven, i mindre grupper og i plenum i klassen• Lage ein informasjonsplakat saman med ein medelev der ein presenterer eit politisk parti. Trinnet inviterer 8.trinn på polisk stand, der dei besøkande kan stille spørsmål til dei ulike partia
Vurdering	<p>Liten test med utgangspunkt i sidene 74-81 for å sjå kva elevane har fått med seg og i kva grad dei kan ordlegga seg og gjere seg nokre egne tankar. Blir brukt til halvårsvurderinga i faget.</p> <p>Fagsamtale med formell vurdering. Samtale med utgangspunkt i øveark. Kunne forklare og reflektere over ulike utfordringar og fordelar ved eit demokrati samt kunne presentere “sitt politiske parti”.</p>

Vurderingskriterium	LÅG	MIDDELS	HØG
Tverrfaglege tema	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelse og livsmeistring • Demokrati og medborgarskap 		
	<p>Eleven kan forklare litt om det politiske systemet i Noreg i dag og kan nemne nokre få utfordringar</p> <p>Eleven kjenner til nokre aktørar som har makt i samfunnet i dag, og veit litt om korleis desse grunngir standpunkta sine</p> <p>Eleven kan litt om korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten</p> <p>Eleven kan i liten grad reflektere over korleis einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår</p> <p>Eleven har liten oversikt over fagstoffet og dagsaktuell politikk og kan knapt forklare synspunkta sine</p>	<p>Eleven har oversikt over nokre trekk ved det politiske systemet i Noreg i dag og kjenner til ein del utfordringar</p> <p>Eleven har oversikt over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og har ein del innsikt i korleis desse grunngir standpunkta sine</p> <p>Eleven har litt oversikt på korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten</p> <p>Eleven veit at einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår men kan berre i varierende grad gje døme på dette</p> <p>Eleven har i varierende grad oversikt over fagstoffet og dagsaktuell politikk og kan i nokon grad forklare synspunkta sine</p>	<p>Eleven kan beskrive trekk ved det politiske systemet i Noreg i dag og reflektere over sentrale utfordringar</p> <p>Eleven kan reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine</p> <p>Eleven kan reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten</p> <p>Eleven kan reflektere over korleis einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår og gje døme på dette</p> <p>Eleven har god oversikt over fagstoffet og dagsaktuell politikk og kan forklare og grunnkje synspunkta sine</p>

Kjerneelement	<ul style="list-style-type: none"> • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Demokratiforståing og deltaking • Berekraftige samfunn • Identitetsutvikling og fellesskap
Grunnleggjande ferdigheiter	<ul style="list-style-type: none"> • Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter

Veke 42-47	Emne: Lov og rett
Tema	<ul style="list-style-type: none"> • Lovene og reglane i samfunnet • Maktfordelinga • Slik blir ei lov til • Domstolane • Slik vernar rettssystemet deg • Kva skjer dersom lova blir broten? • Kva konsekvensar har kriminalitet? • Er det meir kriminalitet no enn før?
Kompetansemål	<ul style="list-style-type: none"> • beskrive sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt • reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine • bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er

Læringsaktivitet og ressursar	<ul style="list-style-type: none"> • Kapittel 3 side 89-129 i «Samfunnsfag 9» • Arbeide med faglege omgrep, munnleg og skriftleg • Knytte fagstoffet til dagsaktuelle kriminalsaker • «Leo og de farlige» (NRK) • Ulike strafferammer, sjå på og diskutere • Diskusjon med læringsven, i mindre grupper og i plenum i klassen • Lage si eiga spørjeundersøking og tolke resultata 		
Vurdering	Skriftleg prøve		
Vurderingskriterium	<p style="text-align: center;">LÅG</p> <p>Eleven kan beskrive sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt</p> <p>Eleven kjenner til nokre aktørar som har makt i samfunnet i dag, og veit litt om korleis desse grunngir standpunkta sine</p> <p>Eleven kan på ein enkel måte brukt samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, viser funn ved bruk av digitale verktøy og sagt litt om kor relevante funna er</p>	<p style="text-align: center;">MIDDELS</p> <p>Eleven kan beskrive sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt</p> <p>Eleven har oversikt over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og har ein del innsikt i korleis desse grunngir standpunkta sine</p> <p>Eleven har brukt samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og viser kor relevante funna er</p>	<p style="text-align: center;">HØG</p> <p>Eleven kan beskrive sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt</p> <p>Eleven kan reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine</p> <p>Eleven kan bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er</p>

	Eleven har kontroll på enkelte faglege omgrep og veit litt om korleis domstolane er bygd opp, litt om korleis rettssystemet fungerer og kan gje døme på nokre straffereaksjonar	Eleven har kontroll på fleire faglege omgrep og kan forklare greitt korleis domstolane er bygd opp, korleis rettssystemet fungerer og har oversikt over ein del straffereaksjonar	Eleven har god kontroll på faglege omgrep og kan forklare korleis domstolane er bygd opp, korleis rettssystemet fungerer og har oversikt over ulike straffereaksjonar
Tverrfaglege tema	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelse og livsmeistring • Demokrati og medborgarskap 		
Kjerneelement	<ul style="list-style-type: none"> • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Identitetsutvikling og fellesskap 		
Grunnleggjande ferdigheiter	<ul style="list-style-type: none"> • Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter 		

Veke 48-8	Emne: Europa før
Tema	<ul style="list-style-type: none"> • Kvifor 1900-talet blei eit av dei blodigaste hundreåra i historia til mennesket • Korleis ein svart tysdag kunne gi ti år med fattigdom og naud • Korleis Europa på 1900-talet var delt inn i ein kommunistisk og ein kapitalistisk halvdel • Kva eit jernteppet er, og kvifor Mikail Gorbatsjov blei den viktigaste politikaren i verda mot slutten av 1900-talet • Kvifor så mange diktatur i Aust-Europa braut saman hausten 1989
Kompetansemål	<ul style="list-style-type: none"> • utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur •

Læringsaktivitet og ressurser	<ul style="list-style-type: none"> • Kapittel 4 side 131-201 i «Samfunnsfag 9» • 		
Vurdering			
Vurderingskriterium	LÅG	MIDDELS	HØG
Tverrfaglege tema	<ul style="list-style-type: none"> • Demokrati og medborgarskap 		
Kjerneelement	<ul style="list-style-type: none"> • Undring og utforsking • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Demokratiforståing og deltaking • Identitetsutvikling og fellesskap 		
Grunnleggjande ferdigheiter	<ul style="list-style-type: none"> • Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter 		

Veke 9-	Emne: Europa no
Tema	<ul style="list-style-type: none"> • Kvifor Noreg aldri har vore medlem av EU • Korleis EØS-avtalen har gjort det lett for nordmenn å studere i andre europeiske land

	<ul style="list-style-type: none"> • Kva som gjorde gode naboar bitre fiendar i Bosnia-Hercegovina • Kvifor britane stemte for brexit • Korleis terror kan truge yrtingsfridommen i Europa 		
Kompetansemål			
Læringsaktivitet og ressursar	<ul style="list-style-type: none"> • Kapittel 5 side 203-245 i «Samfunnsfag 9» • 		
Vurdering			
Vurderingskriterium	LÅG	MIDDELS	HØG
Tverrfaglege tema	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelse og livsmeistring 		
Kjerneelement	<ul style="list-style-type: none"> • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Berekraftige samfunn 		
Grunnleggjande ferdigheiter	<ul style="list-style-type: none"> • Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter 		

Veke	Emne: Velferdssamfunnet
-------------	--------------------------------

Tema	<ul style="list-style-type: none"> • Kvifor samfunnet du lever i, kan kallast eit mirakel • Kvifor nokre land i verda tener meir pengar på olje enn Noreg og likevel har ei fattig befolkning • Korleis mangel på tillit i samfunnet kan gå ut over økonomien vår • Kvifor det kan vere lurt at også dei som er rike, får barnetrygd og pensjon • Kvifor den industrielle revolusjonen kan kallast «Det store spranget» i historia til menneska 		
Kompetansemål			
Læringsaktivitet og ressursar	<ul style="list-style-type: none"> • Kapittel 6 side 247-279 i «Samfunnsfag 9» • 		
Vurdering			
Vurderingskriterium	LÅG	MIDDELS	HØG
Tverrfaglege tema	<ul style="list-style-type: none"> • Berekraftig utvikling 		
Kjerneelement	<ul style="list-style-type: none"> • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Berekraftige samfunn 		
Grunnleggjande ferdigheiter	<ul style="list-style-type: none"> • Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter 		

Veke	Emne: Berekraftige samfunn		
Tema	<ul style="list-style-type: none"> • Kvifor fattige land blir ramma hardast av klimagassutsleppa, sjølv om det er den rike delen av verda som slepper ut mest • Kva Earth Overshoot Day er • Kor mange kilo klede og tekstilar kvar nordmann kastar i året • Kva det «økologiske fotavtrykket» ditt er, og korleis du kan måle det • Kvifor vi bør oppfylle alle dei 17 berekraftsmåla til FN samtidig • At teknologien som trengs for å byggje ein berekraftig by, finst allereie i dag 		
Kompetansemål			
Læringsaktivitet og ressursar	<ul style="list-style-type: none"> • Kapittel 7 side 281-315 i «Samfunnsfag 9» • 		
Vurdering			
Vurderingskriterium	LÅG	MIDDELS	HØG
Tverrfaglege tema	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelse og livsmeistring • Demokrati og medborgarskap 		
Kjerneelement	<ul style="list-style-type: none"> • Undring og utforsking • Samfunnskritisk tenking og samanhengar 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Munnlege ferdigheiter 		

Grunnleggjande ferdigheiter	<ul style="list-style-type: none">• Å kunne skrive• Å kunne lese• Å kunne rekne• Digitale ferdigheiter
------------------------------------	---